

هو الحکیر الخلیف

خردنامه صدر

فصلنامه علمی - پژوهشی فلسفه اسلامی

سال ۲۲، شماره ۱؛ پیاپی ۸۵

پاییز ۱۳۹۵

صاحب امتیاز: بنیاد حکمت اسلامی صدرا

مدیر مسئول و سردبیر: آیت الله سید محمد خامنه ای

هیئت تحریریه

آیت الله سید محمد خامنه ای..... رئیس بنیاد حکمت اسلامی صدرا

دکتر غلامحسین ابراهیمی دینانی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر احمد احمدی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر غلامرضا اعوانی..... استاد دانشگاه شهید بهشتی

دکتر رضا داوری اردکانی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر کریم مجتهدی..... استاد دانشگاه تهران

دکتر سید مصطفی محقق داماد..... استاد دانشگاه شهید بهشتی

دکتر مقصود محمدی..... دانشیار دانشگاه آزاد اسلامی، کرج

ویراستار..... دکتر مقصود محمدی

مدیر اجرایی..... مهدی سلطانی گازار

مترجم انگلیسی..... دکتر رؤیا خوئی

ویراستار انگلیسی..... دکتر علی نقی باقرشاهی

شاپا: ۰۸۷۴ - ۱۵۶۰

نشانی: تهران، بزرگراه رسالت، روبروی مصلا، مجتمع

امام خمینی (ره)، ساختمان ۱۲، بنیاد حکمت اسلامی صدرا

صندوق پستی: ۱۵۸۷۵/۶۹۱۹

دورنگار: ۸۸۴۹۳۸۰۳

تلفن: (مقالات) ۸۸۱۵۳۲۲۱

(اشتراک و فروش) ۸۸۱۵۳۵۹۴

پست الکترونیک: siprin@mullasadra.org

پایگاه اینترنتی: www.mullasadra.org

فهرست مطالب

سرمقاله..... ۳

هستی شناسی خیال نزد ابن سینا و ملا صدرا..... ۵

دکتر محسن حبیبی

تحلیل معنا و مفهوم «سلامت معنوی» در روانشناسی و

آموزه های فلسفی ملا صدرا..... ۲۳

دکتر عباس احمدی سعدی

مسئله توحید ذاتی و ارتباط آن با کاشفیت وحدت مفهوم از

وحدت مصداق..... ۳۷

دکتر سید مجید میردامادی

پاسخ به یک اشکال دیرین در نحوه مواجهه ملا صدرا با ادله

سهروردی بر انکار وجود نفس پیش از بدن..... ۵۱

دکتر علی شیروانی، مجتبی افشارپور

تحلیلی بر دیدگاه ابن سینا پیرامون ارتباط بدن، مرگ و حیات

اخروی..... ۶۷

دکتر فروغ السادات رحیم پور، زهرا حیدری

بررسی انتقادی استدلال سید شریف جرجانی بر

بساطت مشتق..... ۷۹

سید احمد حسینی سنگچال، دکتر محمد سعیدی مهر

دیدگاه حکیم سبزواری درباره برهان تضایف و نقش آن

در اثبات اتحاد عاقل و معقول..... ۹۵

محمد هادی توکلی، دکتر حسین علی شیدان شید

۱. بنابر تأییدیه شماره ۳/۱۳۷۰۸۵ مورخه ۹۱/۰۷/۰۲ از

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، خردنامه صدرا دارای

درجه علمی - پژوهشی است.

۲. خردنامه صدرا در پایگاه های زیر نمایه میشود:

- پایگاه استنادی علوم اسلامی؛ ISC

- پایگاه مجلات تخصصی فلسفه جهان؛

Philosopher's Index

- پایگاه مجلات تخصصی نور؛ Noormags

- بانک اطلاعات نشریات کشور؛ Magiran

راهنمای تدوین مقاله

- خردنامه صدرا بطور تخصصی فقط مقالاتی را که مربوط به حوزه فلسفه و علوم عقلی، مستدل و مستند به منابع معتبر باشد، برای چاپ میپذیرد.
- مقالات ارسالی باید مبتنی بر تحقیق و حاوی نکته‌ی بدیع و ابتکاری باشد، از نظم و انسجام منطقی لازم برخوردار باشد و اصول نگارش و اصالت زبان فارسی در آن بدقت رعایت شود.
- مقالات باید دارای چکیده (حدود ده سطر) و کلیدواژگان (حداکثر ده واژه) بوده و چکیده و کلیدواژگان انگلیسی نیز به آن ضمیمه شده باشد.
- لطفاً در ابتدای مقاله، عنوان مقاله، نام نویسنده، رتبه علمی و محل فعالیت (هرکدام بدو زبان فارسی و انگلیسی) و نیز نشانی بصورت دقیق در برگه‌ی جداگانه ذکر گردد.
- چنانچه مقاله برگرفته از پایان‌نامه یا طرح پژوهشی باشد یادآوری آن در ابتدای مقاله الزامی است.
- مقالات به رایانامه (ایمیل) مجله ارسال گردد. حتماً مرقوم شود «مربوط به خردنامه صدرا».
- رعایت اصول نشانه‌گذاری و ذکر نامهای غیرفارسی بزبان اصلی و نیز برجسته کردن نقل قولها ضروری است.
- مقالات ارسالی نباید قبلاً در جایی بچاپ رسیده باشد و ارسال آن نیز برای خردنامه صدرا تعهدی نسبت به چاپ ایجاد نمیکند اما خردنامه از حق تجدید چاپ و نیز نشر مقالاتی که پس از داوری دقیق و تأیید هیئت تحریریه بچاپ برسد، بصورت‌های رایج دیگر بزبان فارسی و دیگر زبانها برخوردار خواهد بود.
- مقالات ارسال شده بهیچ وجه مسترد نخواهد شد.
- خردنامه صدرا در ویرایش مطالب با حفظ محتوا و مفاد آزاد است.
- مسئولیت محتوا و مضمون مقالات بعهده مؤلف است و چاپ آن در این فصلنامه تنها برای عرضه و تلاقی افکار است و دلیل بر تأیید آن نیست.
- ارجاع به آثار ملاصدرا باید منطبق بر چاپ بنیاد حکمت اسلامی صدرا باشد.

شیوه ارجاعات

- ارجاعات در خردنامه صدرا بصورت پاورقی است؛ با ذکر نام خانوادگی نویسنده، نام کتاب، شماره جلد، شماره صفحه.
- در مواردی که بلافاصله به منبع قبلی ارجاع داده شود از کلمه همان و شماره صفحه و در صورتی که شماره صفحه نیز یکی باشد از واژه همانجا استفاده شود.
  - در مورد مجلات و مجموعه مقالات عنوان مقاله ذکر گردد.
  - در ارجاع به منابع غیرفارسی، عنوان اصلی کتاب ذکر شود. بجای واژه‌های همان و همانجانب نیز بترتیب از علامتهای *ibid* و *idem* (بصورت ایتالیک) استفاده شود.
  - در فهرست منابع، مشخصات کامل کتاب‌شناسی هر منبع بصورت زیر فهرست گردد:
— کتابها: نام خانوادگی مولف، نام مولف. عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، مترجم، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: مطهری، مرتضی، مسئله شناخت، تهران، انتشارات صدرا، ۱۳۸۰.
— مجلات: نام خانوادگی مولف، نام مولف. «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، نام مجله (بصورت سیاه و ایتالیک) سال، شماره مجله، سال نشر.
مثال: اعوانی، غلامرضا. «چرا ملاصدرا را صدرالمتألهین نامیده‌اند؟»، خردنامه صدرا، ۲، ۱۱، ۱۳۸۴.
— مجموعه مقالات: نام خانوادگی مولف، نام مولف، «عنوان مقاله» (داخل گیومه)، عنوان کتاب (بصورت سیاه و ایتالیک)، گردآورنده یا ویراستار، محل نشر، ناشر، سال نشر.
مثال: ابراهیمی دینانی، غلامحسین، «جایگاه ملاصدرا در فرهنگ علوم عقلی»، مکتب ملاصدرا و فلسفه‌های غربی، زیر نظر سیدمحمد خامنه‌ای، تهران، بنیاد حکمت اسلامی صدرا، ۱۳۸۵.
— در مورد منابع غیر فارسی نیز بهمین شیوه عمل شود.

ملت در حکم خانواده‌یی بزرگ است و ادارهٔ امور آن باید با نگاهی در این راستا نگریده شود. از جمله وظایف مدیران کشور و این خانوادهٔ بزرگ، علاوه بر دلسوزی و خیرخواهی، عبارتست از دقت در توزیع منابع و درآمدهای حاصل این جماعت، متناسب با اهمیت واقعی - نه ظاهری - آن و دادن نظم و تنظیمی حکیمانه و عقلایی در تخصیص سهم هر بخش به آن. بارها این قلم گفته و نوشته است که سهم معنویات و مصادیق آن - همچون فرهنگ و حکمت و دانش و اخلاق فردی و اجتماعی ... - بمراتب بیشتر از امور رو بنایی و مادی و ظاهری است، و امور معنوی و فرهنگی و عقلی بمراتب بیشتر در حفظ حیات و سلامت جامعه و رسیدن به دیگر اهداف کمک میکند و بهمین دلیل بر بخشهای دیگر تقدم دارد و ضعف آن، بالعکس، میتواند حتی اقتصاد و سیاست و دیگر بخشهای سازنده را هم خراب یا کم اثر نماید.

متأسفانه در بیشتر برنامه‌های کوتاه یا بلندمدت کشوری دیده میشود که فصل فرهنگ و امور معنوی در صفِ نعال و اواخر فصول برنامه‌ها و در

دورترین نقطه از چشم برنامه‌ریزان و نیز از سرچشمه حیاتبخش بودجه‌سالانه کشوری و عمومی قرار گرفته است و دستگاههای فرهنگی و حکمی - دولتی یا غیردولتی - بسبب کمبود منابع مادی و مالی، قادر به انجام تمام و کمال اهداف خود نیستند؛ چیزی که همواره آرزوی دشمنان این ملت بوده و هست.

اکنون که باز زمان دوره‌یی و سالانه تصویب بودجه رسیده است، وظیفه خود دانستیم که این نکات بسیار مهم، مورد توجه مسئولین و طراحان آن قرار گیرد و اگر مایل نیستند فرهنگ را در فصل و فصول اول برنامه‌ها قرار دهند دستکم سهم آنرا معقول و متناسب و همطراز با بخشهای دیگر بگذارند تا ندانسته به ضعف و خرابی فرهنگ کشور زیانی نزده باشند.

دشمنان قسم خورده خارجی این ملت، از یکطرف فرهنگ و معارف نادرست و فاسد خود را آرایش نموده و با وسایط و رسانه‌های توانایی که دارند بر جامعه ما تحمیل میکنند، و از طرف دیگر دستگاههای مربوطه و مأمور تأمین امور مالی، به دستگاههای فرهنگی - بویژه مؤسسات فلسفی و حکمی - کشور بهای کم میدهند و این جبهه مهم دفاعی ملت و کشور را در برابر هجوم مغول‌وار تمدن منحط غربی تنها میگذارند و سهمی اندک میدهند. حاصل پیام ما و جامعه تلاشگران نشر فرهنگ و حکمت و معنویت و عقلانیت آنست که در این فرصت بودجه‌نویسی، بحکم عدالت و وطن‌دوستی و عقل معاد و معاش، به فصل فرهنگ و امور معنوی بویژه حکمت و خردورزی توجهی بیشتر بنمایند تا در بارگاه حق و دادگاه وجدان انسانی سرشکسته نباشند.